

Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnalle

Hankintalain soveltaminen HE 47/2017 vp mukaisesti palvelun tuottajiin

Hallituksen esityksessä laeiksi asiakkaan valinnanvapaudesta sosiaali- ja terveydenhuollossa sekä valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta (HE 47/2017 vp) on sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tuottaminen osin maakunnan liikelaitoksen, osin yhtiöiden tai muiden yhteisöjen ylläpitämien sosiaali- ja terveyskeskusten ja suun hoidon yksiköiden tehtävänä. Lisäksi asiakassetelillä tai henkilökohtaisen budjetin perusteella palveluja voivat tuottaa myös mm. ammatinharjoittajat. Hankintalain soveltuminen ehdotetun lain mukaiseen toimintaan määräytyy lähinnä hankintalain 5 §:n perusteella, jossa määritellään hankintayksiköt.

5§ Hankintayksiköitä ovat

- 1) valtion, kuntien ja kuntayhtymien viranomaiset;
- 2) evankelis-luterilainen kirkko ja ortodoksinen kirkko sekä niiden seurakunnat ja muut viranomaiset;
- 3) valtion liikelaitokset;
- 4) julkisoikeudelliset laitokset;
- 5) mikä tahansa hankinnan tekijä silloin, kun se on saanut hankinnan tekemistä varten tukea yli puolet hankinnan arvosta 1—4 kohdassa tarkoitettulta hankintayksiköltä.

Edellä 1 momentin 4 kohdassa julkisoikeudellisella laitoksella tarkoitetaan oikeushenkilöä, joka on nimenomaisesti perustettu tyydyttämään sellaisia yleisen edun mukaisia tarpeita, joilla ei ole teollista tai kaupallista luonnetta ja:

- 1) jota rahoittaa pääasiallisesti 1 momentin 1—4 kohdassa tarkoitettu hankintayksikkö;
- 2) jonka johto on 1 momentin 1—4 kohdassa tarkoitettun hankintayksikön valvonnan alainen; taikka
- 3) jonka hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsenistä 1 momentin 1—4 kohdassa tarkoitettu hankintayksikkö nimeää yli puolet.

Maakunnan liikelaitoksen tuottaessa palveluja, niin siltä osin kyse on selkeästi viranomaisesta jota hankintalaki koskee.

Jos taas kyse on osakeyhtiömuodossa toimimisesta (ja muutoinkin aina, mikäli oikeushenkilöllä on kaupallinen (tai teollinen) luonne ts. se toimii voittoa tavoitellen eikä se ole esimerkiksi hakenut verottajalta verovapautta perustuen yleishyödylliseen, voittoa tavoittelemattomaan luonteeseen), niin hankintalaki ei sovellu eli palveluntuottajan ei tarvitse noudattaa hankintalakia. Sosiaali- ja terveystalveluja tuottavat osakeyhtiöt ovat tässä mielessä lähtökohtaisesti tasavertaisessa asemassa riippumatta siitä, onko niiden omistuspohja julkinen vai yksityinen.

Hankintalakia sovelletaan kuitenkin ns. julkisoikeudelliseen laitokseen. Julkisoikeudellisen laitoksen perusedellytys on, että niillä ei ole kaupallista luonnetta. Julkisomisteiset yhtiöt, jos ne ovat osakeyhtiöiksi perustettuja, ovat ehdotetun valinnanvapauslain näkökulmasta lähtökohtaisesti kaupallisia ja siksi julkisoikeudellisen laitoksen määritelmä ei lähtökohtaisesti niihin soveltuisi.

Jos taas jokin toimija saa yli 50 % julkista rahoitusta johonkin hankkeeseen, tulee siitä tämän hankkeen osalta velvollinen noudattamaan hankintalakia.

Kaupalliseen luonteeseen ei vaikuta se, katsotaanko ehdotetun valinnanvapauslain mukaisen järjestelmän sinänsä olevan EU:n valtiontukimielessä taloudellinen vai ei-taloudellinen. Eli hankintalaki ei ole tässä suhteessa valtiontukimääritelmiin suoraan yhteydessä.

Lisäksi voidaan todeta, että jos maakunnan liikelaitos hankkii ostopalvelusopimuksen perusteella palveluja sote-keskusyhtiöltä, ovat tällaiset hankinnat hankintalain soveltamisalan piirissä. Tähän ei vaikuta se, omistaako liikelaitos itse ko. yhtiön osakkeita.

Pekka Järvinen

